

Een dystopie voor ouderen

door Liesbeth Mantel

(...) In het Nederland van nu is deze bezuiniging een bewuste keuze. Er is namelijk wel geld, het wordt alleen niet meer uitgetrokken voor de ouderen. In de samenleving die schrijfster Pia van Egmond schetst in haar debuutroman 'Tijd om te gaan' is dat anders. In de dystopische nabije toekomst van 2050 is er in Nederland echt nergens geld meer voor, na een nucleaire oorlog en de ineensstorting van de wereldeconomie. De pensioenen zijn niets meer waard, uitkeringen zijn afgeschaft, medische voorzieningen zijn tot op het bot uitgekleed. Ouderen worden vanwege dit alles gezien als een last, dus men wordt geacht om niet al te lang na de pensionering uit het leven te stappen. Eenieder kan een 'Drionbox' aanvragen waarin een euthanasiemiddel zit. De houdbaarheidsdatum van zo'n box is vijf jaar, zodat je nog even aan het idee kunt wennen. Uitvaarten zijn booming business en het wordt een statussymbool om het eigen afscheid zo groots mogelijk aan te pakken, met concerten en diners. Maar langzamerhand wordt de teneur steeds harder. Een opkomende anti-ouderenpartij, waarvan je lid moet zijn als je nog wat wilt bereiken in je carrière, wil ouderen wettelijk gaan dwingen om vóór een bepaalde leeftijd afscheid te nemen. In de steden worden ouderen die nog niet talen naar de Drionbox steeds meer met de nek aangekeken en zelfs aangevallen. Sommigen, zoals de moeder van de hoofdpersoon, trekken zich daarom terug in leegstaande dorpjes en proberen een zelfvoorzienend bestaan op te bouwen. Geld moet soms op gevaarlijke manieren worden verdiend. Voor medische zorg gaat men naar België, waar ouderen nog wel behandeld worden. Maar op den duur worden ook de ouderendorpen steeds onveiliger; rondtrekkende vandalen zorgen voor terreur. In dit klimaat ontstaat verzet: de hoofdpersoon, een arts, kan dit beleid niet verenigen met haar normen en waarden, en samen met gelijkgestemden probeert ze een tegenbeweging te starten. Zij vinden aansluiting bij een groep christenen die vanuit de provincies verzet bieden en die het moment van sterven aan God willen overlaten. Met zijn allen richten zij een politieke partij op die een serieuze tegenkandidaat zou kunnen worden voor de heersende partij. Hoe dat verder afloopt, is te lezen in het boek. De kracht van het boek van Van Egmond is de grote consequentie

waarin ze de toekomstige wereld vormgeeft. De oude wereld is ingestort. Toerisme is zo goed als niet meer bestaand, tenzij het gaat om 'orgaantoerisme'. Auto's zijn er ook niet meer, men verplaatst zich in e-mobs, een soort gezellige treinwagons op een inductienetwerk die naar believen af- en aangekoppeld kunnen worden. Ook de Drionbox en de grootse uitvaarten worden geloofwaardig beschreven. Wat ze ook succesvol schetst is een samenleving die op diverse manieren griezelig dicht tegen fascistoïde totalitaire systemen aanschurkt. Met de partij als carrièremiddel en ouderen – en later ook andere groepen, zoals verslaafden – als de zondebok. Wie van het systeem af wil wijken is zeer aan de goden overgeleverd. Dit alles wordt neergepend in een prettig leesbare, overtuigende en heldere stijl. Van Egmond was jarenlang medisch specialist en promoveerde na haar pensioen. Ze besloot vervolgens deze roman te schrijven om aandacht te vragen voor ouderendiscriminatie. "Ik wilde een waarschuwing geven, over hoe de toekomst zich zou kunnen ontwikkelen", zei zij in een recent interview. (...) In een richtlijn schrijft KNMG als reactie op het D66- 'voltooid levenplan': "De wet kan ouderdom stigmatiseren en het onwenselijke signaal geven dat het leven van ouderen minder waardevol is dan dat van jongeren. Dat kan gevoelens van onveiligheid en overbodigheid onder ouderen veroorzaken en versterken. De vrees is ook dat ouderen het gevoel zullen krijgen dat ze zich moeten verantwoorden waarom ze geen gebruikmaken van deze wet." In het boek van Van Egmond wordt dat laatste tot het uiterste uitgewerkt: ouderen worden als egoïstisch beschouwd als ze geen euthanasie plegen en worden zo goed als gedwongen om hun leven te beëindigen. (...) Ook wordt de vrees van de KNMG wellicht bewaarheid: dat ouderen zich overbodig gaan voelen of uit geldgebrek euthanasie willen. Het is slechts één stapje van het doembeeld van Van Egmond verwijderd. Dit boek is verplichte kost voor iedereen die wil begrijpen welke onethische, inhumane en ronduit gevaarlijke paden kunnen worden ingeslagen als een landsbestuur besluit om mensen die niet meer voor zichzelf kunnen zorgen, aan hun lot over te laten.

Bron: *Ñapa (Amigoe)*, 8 juli 2023